

הקרמיקה של משה שק

מוזיאון ארץ-ישראל – תל-אביב

הקרמיקה של משה שק (ג'וק)

מוזיאון ארץ-ישראל – תל-אביב

הקרמיקה של משה שק
תערוכה בביתן הקרמיקה
אביב תשנ"ד

אוצרת התערוכה: יעל אולניק
עיצוב התערוכה: תלמה לוי
עיצוב הקטלוג: שלמה זבדי
עריכה והבאה לדפוס: גניה דורון
צילום: גרגורי ויניצקי
תרגום לאנגלית: לינדה גפן
הקלדה: עפרה זהבי

בסיוע קיו. אר. בע"מ

כל הזכויות שמורות
למוזיאון ארץ-ישראל – תל-אביב
סדר: מחשב-אות בע"מ – מ' רכלין
הפרדות צבע: שבא
לוחות: ש' ברן בע"מ
הדפסה: דפוס חבצלת, הרצליה
תשנ"ד – 1994

משה שק (המכונה ג'וק), חבר קיבוץ בית ניר שבשפלת יהודה, שואב את ההשראה לעבודותיו מן הטבע הסובב אותו, מנופי ילדותו הרחוקים וממסורות הקרמיקה העתיקה של ארץ-ישראל ותרבויות המזרח הקדום. עבודתו משקפת את התרשמותו מן התצורות, שכיריו כוחות הטבע ויד האדם בגבעות ובמערות שליד ביתו, ומצבעי האדמה החמים והרכים של סביבתו.

יצירתו היא עכשווית ועם זאת חדורת חיפוש אחר הראשוניות. היא ספוגת רשמים מן החפירות והסקרים הארכיאולוגיים, שנערכו בסביבתו הקרובה כמו מערות מרשה ובית גוברין, ומממצאי התרבות הכלקוליתית, שנחשפו באתרי הדרום ובהם גילת ושקמים או מערת המטמון שבמדבר יהודה. וכך, לצד עדכניותה, מחזירה אותו עבודתו אל מצבים קדמונים, אל שחר ימי הציביליזציה, אל תחילתם של התיישבות הקבע וייצור המזון ואל חפצי החרס הראשונים, אשר יצר האדם לאיסוס יבוליו, להכנת מאכליו ולצרכי הרוחניים והדתיים.

בתערוכה הנוכחית מוצגים פסלים וכן כלים גדולי קמדים, שהיסוד הפיסולי בולט בהם (גובה הפסלים – 65–110 ס"מ; גובה מרבי של הכלים – 65 ס"מ), ולצדם צלחות עדינות, שבהן שולט היסוד העיטורי. אך התחומים אצל משה שק נוטים להתאחד, כשהפסל טומן בחובו מתכונות המכל, ואילו הכלי הענק הופך בידי לעתים קרובות ליצירת פיסול. "הקדר – אומר ג'וק – בוחן את הפסל דרך קדריותו, רוצה לומר: אם הפסל עשוי נכון מבחינת קדריותו, רק אז ראוי לבחון אותו גם מבחינת פסליותו. בעבודותי שולל השפה והבסיס מוקפים בכעין חישוק נסתר. חישוק זה הוא כמו גיד מתוח, המקנה לפיה, לבסיס ולכל פתח את חווקם וכוחם".

את עבודותיו מעצב משה שק בבניית יד בלבד. גדילים ופסים של חומר, שהוא מניחם זה על גבי זה, מתהדקים בידי ונלחצים זה לזה בין אצבעותיו, להיות לקירות דקים של כלים ולמעטפת של פסלים חלולים. ביצירתו, המגשרת בין עתיק לחדש, הוא מחיה לא רק צורות קמאיות וגופים דמיוניים, אלא אף את שיטת מלאכת-היד הראשונית, שבה עיצבו יוצרים קדמונים מכלים וחפצי פולחן מחומר עוד לפני המצאת האבניים ובטרם מכשורה של מלאכת הקדרות. גופיו הראשוניים, על קליפותיהם העוטפות חללים גדולים, משקפים לצד קסם החומר, את מידת האמינות של אמן בָּשָׁל, שאינו מנסה לכפות על החומר הרך-הקשה הזה תכונות שאינן מתאימות לו, אלא משכיל לנצל אותו עד תומן. בגישתו זו כלפי חוקיות החומר והצורות הראשוניות הנובעות ממנו באה לידי ביטוי עמדה אתית-מוסרית ברוח מוריו רודי להמן והדוויג גרוסמן. ומבהיר האמן: "צורה צריכה לנבוע מיכולת החומר ולא מעבר לזה. לכאורה זה נשמע אורתודוכסי, אך השמירה על חוקיות זו פותחת אפשרויות, המעניקות לי את החירות לגיוון, למרות שלכאורה זה נשמע כסתירה. החללים שאני

בונה מותנים כולם ביכולת להכניס את היד פנימה ולהתקדם תוך לחיצה בריזמנית של החומר משני הצדדים. הפסלים והכלים האלה מאוזנים מבחינת נגיעה של פנים וחוף. הצורות נובעות ממתח של דחיפה עד כמה שיותר כלפי חוץ, דרך הנגיעה מבפנים". ועל צריפתם בכבשן הוא מוסיף: "כדי שהחומר יגיע לידי הבשלתו המלאה בצריפה אני משתדל לשרוף אותו עד לגבול הנזילה. זאת אומרת, עד כמה שהחומר יכול לשאת את האש מבלי להינתך (להתעוות, להתמוטט). אז יש לחומר צליל טהור. זהו שלב שכמעט כל חומר מתנהג בו באופן שונה וזהו כמעט הימור. אך כאשר הוא מצליח, רישומו של הצליל כה ערב, שהוא מפתה לשוב ולהמר גם אם יש כשלונות".

וכך כתב על משה שק ויצירתו חברו האמן אברהם אופק ז"ל: "בעבודות בנויות הדופן האלה הפנים חשוב כמו החוף. בגופים האלה מטיילים הקולות כמו הד קולנו הנווד בכיפות ההיכל. משה – בעיניים נוגע ובידיים רואה. החומר מתמסר לידיים שלו כדי להיעשות דבר, שאף אחד לא יעשה כמותו".

כליו הגדולים ודקי הדופן – כדים, קערות וקדרות – שפניהם מוטבעים בטביעות אצבעותיו, כמו מדגישים במוצהר את דרך יצירתם הראשונית. דפנות הכלים, הבנויות גדילים גדילים של חומר, נצבטות בידי ומתאחות במקצב ריתמי, עד היותן לכלי בעל מרקם פלסטי כמו דגם תבליטי אינסופי. ואף כי במתארם ובממדיהם מרמזים הם על מכלי חרס קדומים, כדוגמת המכלים הנאוליתיים והכלקוליתיים המוצגים במוזיאון, "קדריותם – מדגיש ג'וק – איננה שימושית, כי בימינו השימוש בקדרות הוא אנאכרוניסטי, אבל הגעגוע לקדריותן של קדרות הוא חלק מתרבותנו. בקדרות שלי התוכן הוא עשייתן, וקצב עשייתן הוא המנגינה שמלווה את התוכן". לעומת המכלים לסוגיהם השונים וצביונם האישי של הפסלים, מתבלטת באחידותה הצורנית סדרת הקערות השטוחות, שהאמן מגוון אותן בעיטורי מכחול עדינים. "בצלחות – אומר ג'וק – יש אינטימיות של כלי קטן, המבקש כאילו החלקה וליטוף של מכחול..."

פסלי החיות של משה שק קורנים חמימות והומור, ומתמזגת בהם תפיסה פיוטית עם מחויבות בלתי מתפשרת לחוקיות של החומר. דמויותיו מפוסלות בעוצמה וביד בוטחת, רוויות אהבה לאדם, לחי ולטבע, ולמרות פשטותן המודרנית הן משקפות זיקה עמוקה לתרבויות קדומות שחלפו. "הן לא מצחיקות, הן מחויכות" – אומר האמן על דמויות החרס החשופות-מחוספסות שלו. וכך לפעמים כתם של צבע או צמד נקבים, שדרכם הוא משחיל חוט ומחבר זה אל זה את חלקי הפסלים (כדרך רפאליהם הכלים בעבר), מעניקים לפניהם ארשת של "עין אחת בוכה ועין שנייה צוחקת".

קורות חיים

1936	נולד בזמושץ', פולין	1981	בית האמנים, תל-אביב - פיסול בממד קטן
1948	עלה עם משפחתו לישראל וגר ביפו	1988	יפן - תערוכת קרמיקה בינלאומית
1957	היה בין מייסדי קיבוץ בית-ניר, שם הוא חי ויוצר עד היום	1989	מוזיאון חיפה לאמנות חדשה - מפגש חוזר: רודי להמן ותלמידיו
1959-1977	היה תלמידו ומבאי ביתו של רודי להמן	1989	גלריה לאמנות, מרכז סמילנסקי לתרבות, רחובות - יוצר וחומר
1959	הקים סטודיו משלו בקיבוץ, בית ניר. פיסל בחרס, אבן, עץ, גבס, טיח, ברונזה וחומרים אחרים. כיום מתרכז בפיסול בחרס וברונזה	1990	בית האמנים, ירושלים - פיסול בקרטון
		1990	בית האמנים, ירושלים - ראשית הקרמיקה הישראלית, 1932-1962
		1991	גרא, שוורין, פרנקפורט על נהר אודר, גרמניה - תערוכה נידת של אמני קרמיקה מישראל

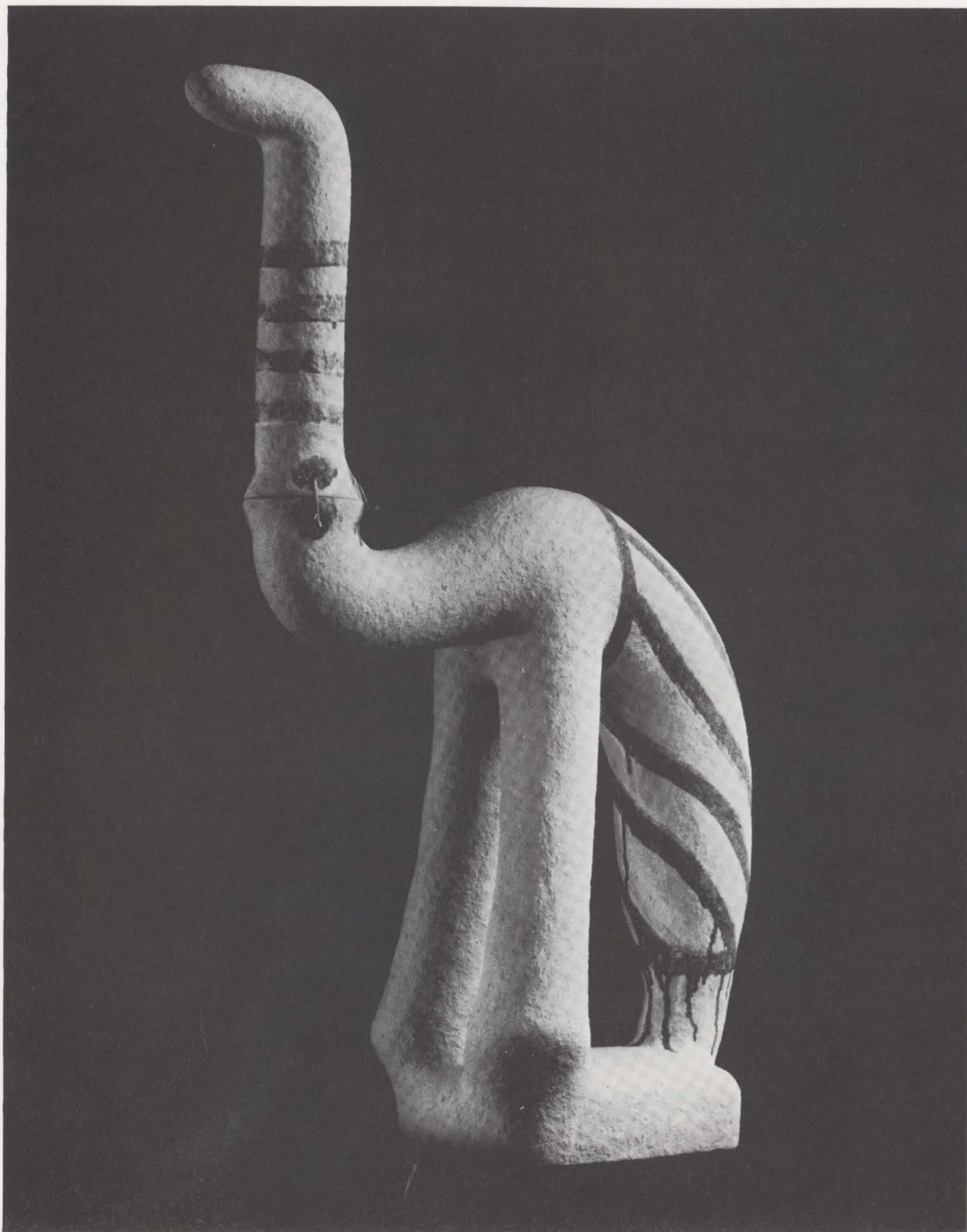
תערוכות יחיד

עבודות המוצגות דרך קבע

1973	גלריה בלטמן, תל-אביב - עבודות בעץ	1972	גבעת חביבה - פסלי בטון
1979	גלריה הקיבוץ, תל-אביב - פיסול בחרס	1973	קיבוץ עין המפרץ - פסלי בטון
1980	מוזיאון עירוני חולון - מיניאטורות של גבס וקרמיקה מוזגת	1978	בנק לאומי, ירושלים - קיר קרמי
1983	בית האמנים, תל-אביב - מכלים	1985	קיבוץ בית ניר - קיר דקורטיבי של בטון וטיח
1985	גלריה הקיבוץ, תל-אביב - פיסול בחומר וציור על חרס	1990	מדרחוב נחלת שבעה, ירושלים - זוג פסלי ברונזה
1987	גלריה הוראס ריכטר, יפו - פיסול בחרס	1992	רחוב מרכז בעלי מלאכה, תל-אביב - פסל ברונזה
1992	מוזיאון הרצליה לאמנות - פיסול בברונזה	1993	רחוב מרמורק, תל-אביב - פסל ברונזה
		1993	שדרות רוטשילד, תל-אביב - פסל ברונזה
		1994	כיכר בזל, תל-אביב - פסלי ברונזה

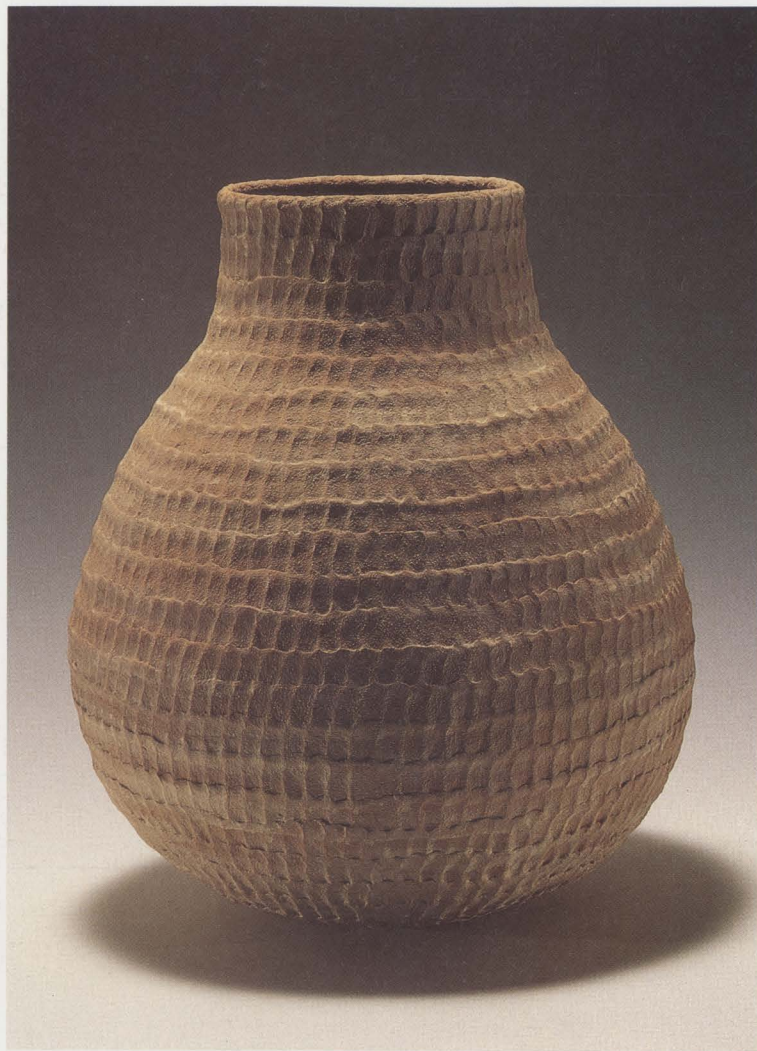

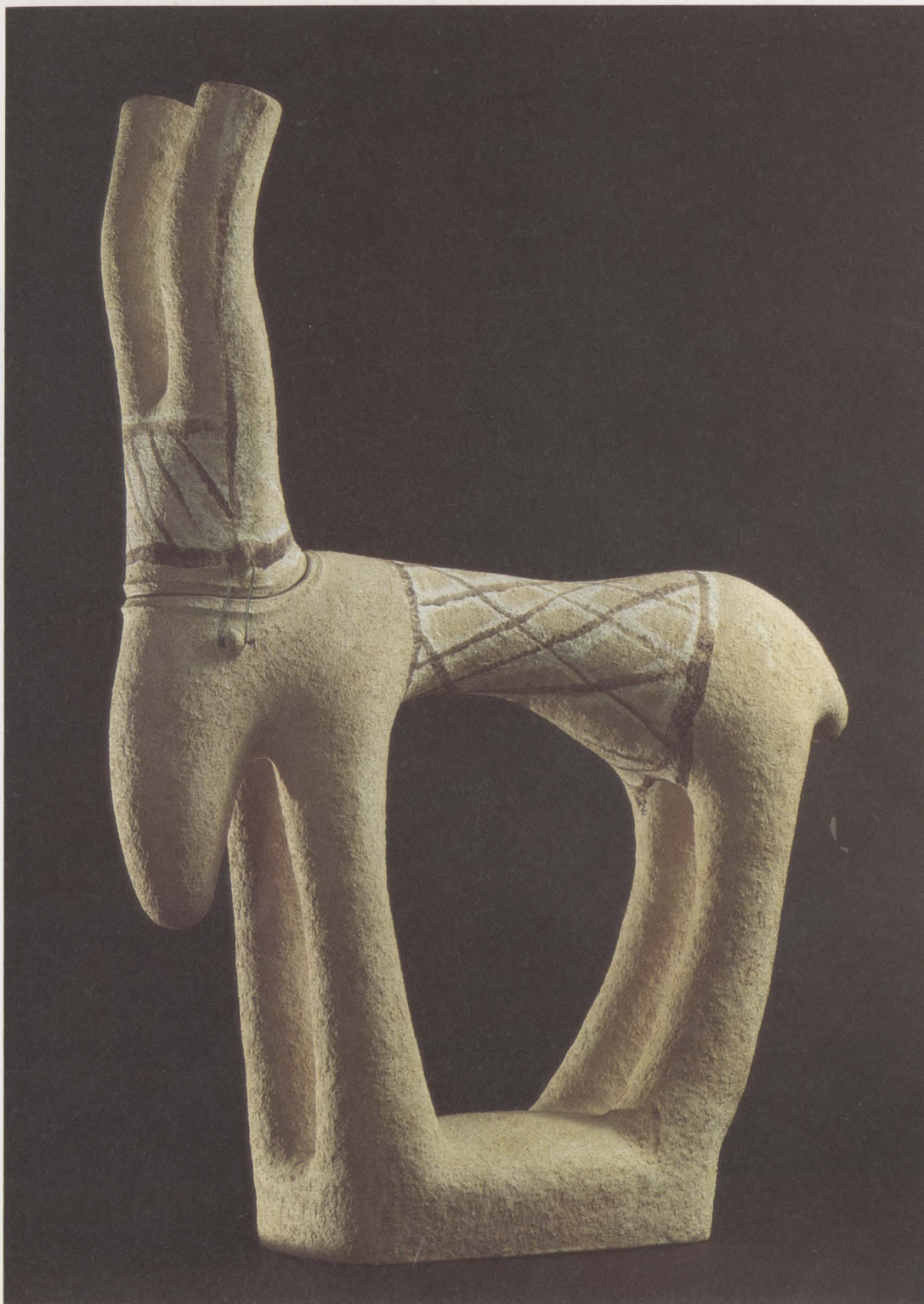

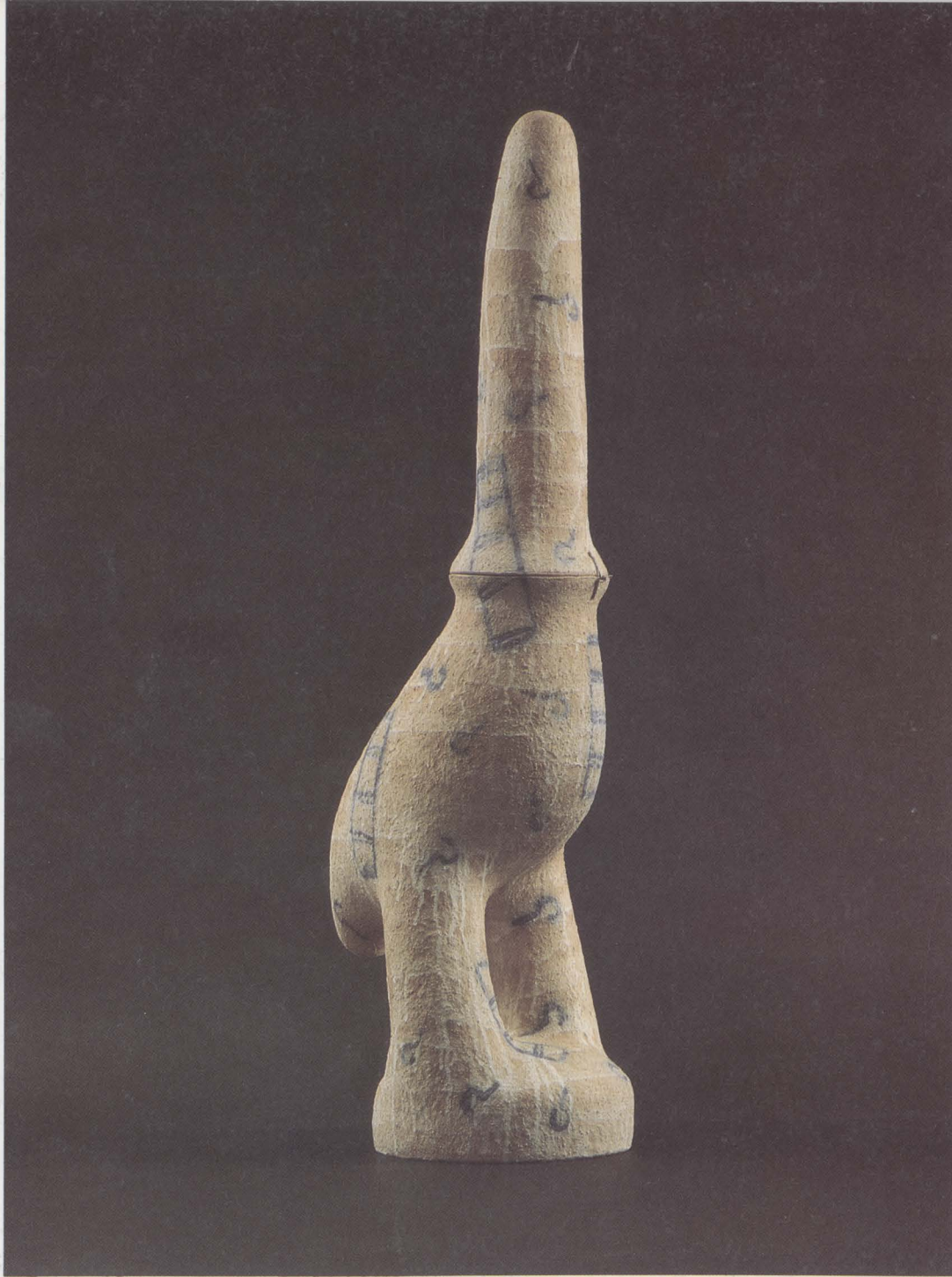

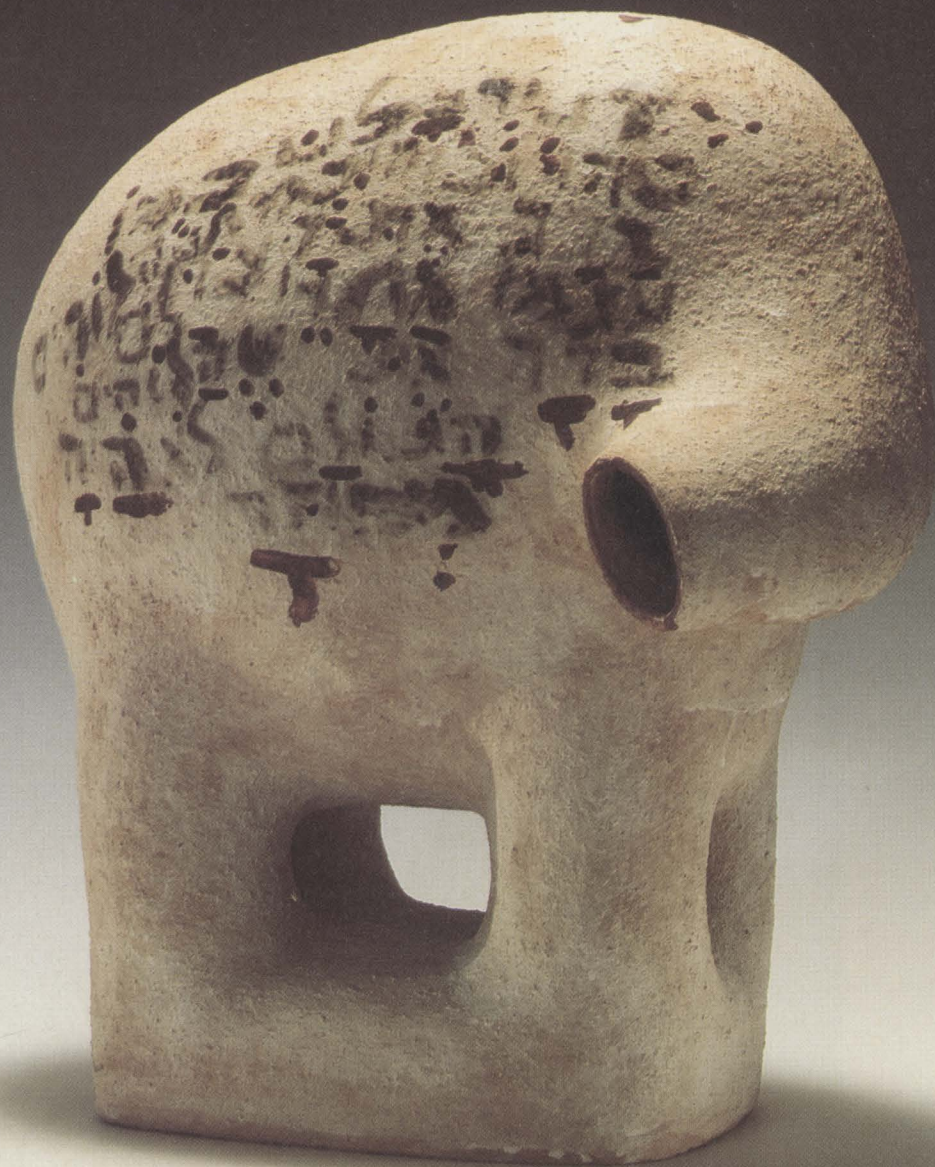

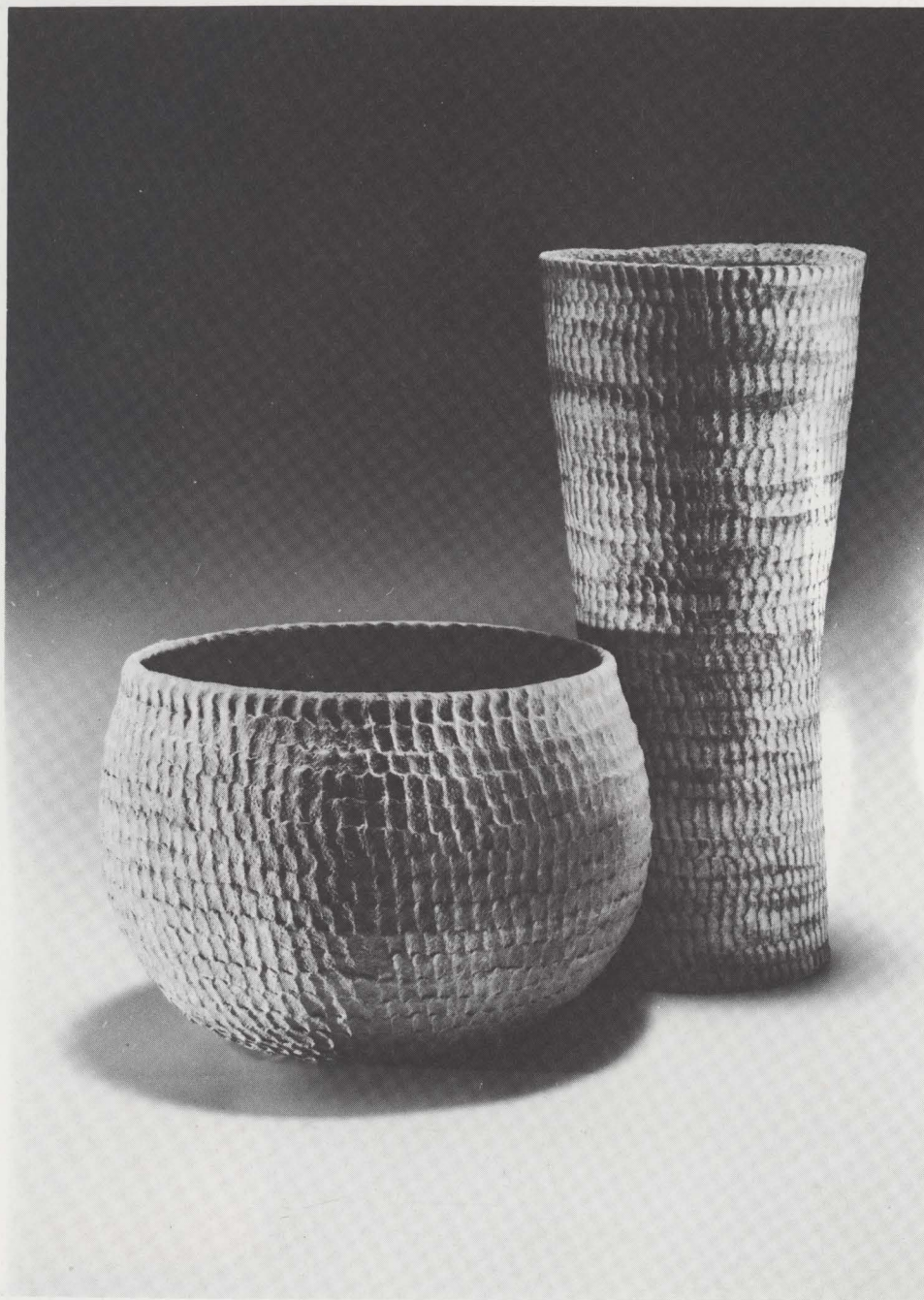

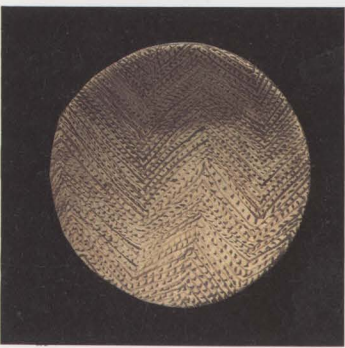
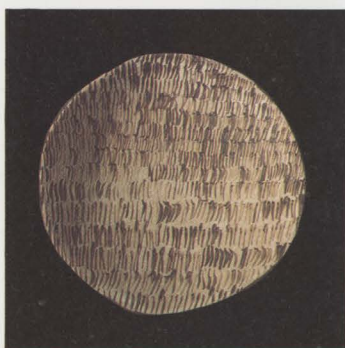
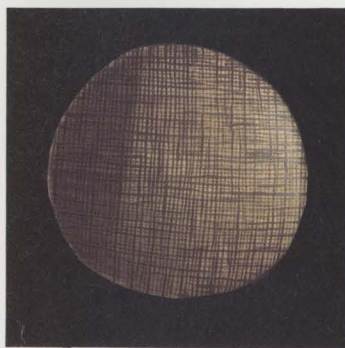
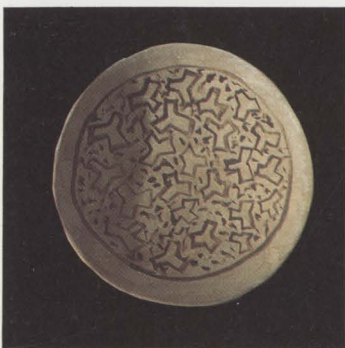
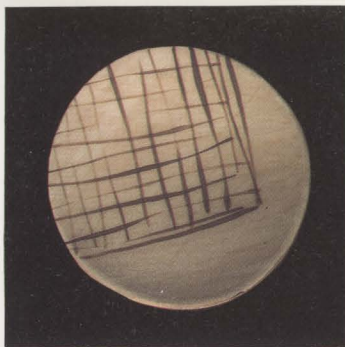

Biographical Details

- 1936 Born in Zamość, Poland
1948 Immigrated to Israel. Settled in Jaffa with his family
1957 Was amongst the founding members of Kibbutz Beit Nir, where he lives and works to this day
1959–1977 Studied with Rudy Lehman
1959 Set up his own studio at Kibbutz Beit Nir
Shek has worked in terracotta, stone, wood, plaster, bronze and other materials.
Nowadays he concentrates mostly on ceramics and bronze sculptures

One-man shows

- 1973 Blatman Gallery, Tel Aviv: Wood carvings
1979 Kibbutz Gallery, Tel Aviv: Terracotta sculptures
1980 Holon Municipal Museum: Plaster miniatures and glazed ceramics
1983 Artists' House, Tel Aviv: Containers
1985 Kibbutz Gallery, Tel Aviv: Terracotta sculptures and painted ceramics
1987 Horace Richter Gallery, Jaffa: Terracotta sculptures
1992 Herzliya Museum of Art: Bronze sculptures

Group shows

- 1981 Artists' House, Tel Aviv: Small size sculptures
1988 Japan: International exhibition of ceramics
1989 Haifa Museum of Modern Art: Rudy Lehman and his pupils
1989 Art Gallery, Smilansky Cultural Centre, Rehovot: The artist and his material
1990 Artists' House, Jerusalem: Sculpture in cardboard
1990 Artists' House, Jerusalem: The beginnings of Israeli ceramics, 1932–1962
1990 Herzliya Museum of Art: The beginnings of Israeli ceramics, 1932–1962
1991 Gera, Schwerin and Frankfurt-on-Oder, Germany: Travelling exhibition of ceramic artists from Israel

Permanently exhibited works

- 1972 Givat Haviva: Concrete sculpture
1973 Kibbutz Ein Hamifratz: Concrete sculpture
1978 Bank Leumi, Jerusalem: Ceramic mural
1985 Kibbutz Beit Nir: Decorative wall of concrete and plaster
1990 Pedestrian mall, Nahalat Shiv'a, Jerusalem: Two bronze sculptures
1992 Merkaz Ba'alei Melakha Street, Tel Aviv: Bronze sculpture
1993 Marmorek Street, Tel Aviv: Bronze sculpture
1993 Rothschild Boulevard, Tel Aviv: Bronze sculpture
1994 Basel Square, Tel Aviv: Bronze sculptures

"as the clay in the potter's hand"

Moshe Shek (known to his friends as Juke) is a member of Kibbutz Beit Nir in the Judean foothills. He draws the inspiration for his work from the world of nature around him: the natural hill formations and the caves hewn deeply out of the ground near his home, as well as the soft warm colours of the cultivated fields.

His creations are of the present, but imbued with a deep appreciation of the past; modern, yet harking back to archaic times. They are inspired by local archaeological discoveries especially of the Chalcolithic culture. In his work we perceive the primitive clay receptacles crafted by man for his most fundamental activities – food preparation and storage, as well as cultic use.

Exhibited here are both sculptures and large vessels, featuring sculptural elements (Height of sculptures: 65–115 cm.; maximum height of vessels: 65 cm.) By contrast, next to them are delicate plates with an emphasis on the painted decoration. However, one cannot really categorize Moshe Shek's work: it seems that within a sculpture a container is hidden, while a giant vessel may display the qualities of a sculpture. Juke says that if a ceramic vessel is well made it will also have the features of a good sculpture.

Moshe Shek's works are entirely hand-made. In their creation he revives the early method whereby ancient clay containers were created before the invention of the potter's wheel. His basic forms reflect his deep knowledge of the material, together with the balance and self-restraint of the mature artist, who does not try to force on this hard-soft material characteristics that do not suit it. His respect for the intrinsic properties of the material and basic vessel forms is derived from and is in the spirit of his teachers, Rudy Lehman and Hedwig Grossman. Juke clarifies: "A shape must flow from the innate qualities of the clay and not from beyond them. Ostensibly this seems the orthodox way, but keeping to these rules opens up possibilities that give me the freedom to variegate, even though this seems a paradox. The hollow objects which I build allow one to place his hand inside and apply temporary pressure on the clay from both sides at the same time, thus achieving a

balanced shape. With regard to their firing in the kiln, he adds: "In order that the clay should be fully baked, I try to fire it right to the verge of sintering. This way the clay develops a pure sound. This is the stage at which almost every clay behaves differently and the result is almost a gamble".

The late Avraham Ofek, a friend and fellow artist, wrote about Juke's art: "In these works with well built walls the interior is no less important than the exterior. Sounds wander around in these shapes like the echo of voices among the vaulted ceilings of a temple. Moshe touches with his eyes and sees with his hands. The material, in his hands, becomes something nobody else can make".

Like many of the ancient potters, he uses the coiling technique: coils of clay are laid one upon the other, tightened and squeezed between his fingers to become thin walls of vessels and outer shells of hollow sculptures, but unlike the early potters, he prefers to leave his fingerprints visible, as a decorative design and a reminder of the way it was created. Although his vessels are reminiscent of early pottery containers, displayed in the Museum, Juke emphasizes, "my pottery receptacles are not functional, for in our days the use of such large containers is anachronistic, but the longing for them is part of our culture".

In contrast to the various containers and the idiosyncratic sculptures, the series of plates stand out in their unity. A unity which the artist then varies with delicate brushed decorations. "The plates", Juke says, "have the intimacy of a small vessel, as if seeking to be touched and caressed by the brush".

The animal sculptures of Moshe Shek radiate warmth and humour and fuse a poetical perception with an uncompromising dedication to the demands of the material. His figures are sculpted with force and a confident hand, full of love for man, life and nature. "They are not laughing but smiling" says Juke of his ceramic figures. Indeed, a paint mark or fastening hole, through which the wire passes and fixes one section of a sculpture to another (which is the traditional method for mending vessels) give them an expression of "one eye crying and the other eye laughing".

Yael Olenik

The Ceramics of Moshe Shek

Exhibition in the Ceramics Pavilion

Spring 1994

Exhibition Curator: Yael Olenik

Exhibition Design: Talma Levin

Catalogue Design: Shlomo Sawady

Editing and Preparation for Publication: Gania Doron

Photography: Gregory Vinitzky

English Translation: Linda Geffon

Text Processing: Ofra Zehavi

With the Aid of Q.R. Ltd.

©

All Rights Reserved

The Eretz Israel Museum – Tel Aviv

Printed in Israel

1994

THE CERAMICS of MOSHE SHEK (JUKE)

Eretz Israel Museum – Tel-Aviv

THE CERAMICS of MOSHE SHEK

Eretz Israel Museum – Tel-Aviv

